

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Vuoden 1967 päättyessä oli toimistossa 9 vakinaista viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 1 174 saapunutta ja 414 lähtenyt kirjettä.

Toimistossa pidetyn viraston sairauslomakortiston mukaan myönnettiin 11 viranhaltijalle sairauslomaa yhteensä 512 päivää ja 90 työntekijälle yhteensä 1 888 päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 47 tapaturmaa, joista aiheutuneet 253 lomapäivää sisältyvät em. lukuihin.

Kansliatoimistossa tarkastettujen ajokirjojen mukaan ajoivat viraston 10 autoa yhteensä 171 076 km ja ne 14 viranhaltijaa tai työntekijää, joille oli myönnetty oikeus oman auton käyttämiseen virkatehtävissä, virkaajoja 86 827 km.

Ohjaustoimistossa oli kertomusvuoden aikana 2 vakinaista viranhaltijaa, joista toiselle myönnettiin ero virastaan 5.9. lukien. Lisäksi oli toimistossa yksi työsopimussuhteinen, kuukausipalkkainen voimistelunopettaja sekä yksi ohjaustoimitsija ja 15.11. alkaen yksi liikunnanohjaaja. Kesäkautena 1.6.—15.8. hoiti ohjaustoimitsijatehtäviä yksi voimistelunopettaja. Kausiluontoisia, työsuhteisia ohjaajia ja voimistelunopettajia oli vuoden aikana yhteensä 155 henkilöä, joista 52 työskenteli 12.6.—15.8. välisenä jaksone uimaopetus- ja kesäurheilun ohjaustehtävissä.

Toimintamuodot. Käytännön ohjaustoimin-

ta seurasi vuoden kuluessa pääpiirteittäin entisiä muotoja pyrkien tarjoamaan kausiluontoisesti ohjelmoitua ja ohjatuina toimintaryhmin moninaisia mahdollisuuksia kaupunkilaisille osallistua henkilökohtaisesti kuntoliikuntaharjoitteluun ja ulkoilutoimintaan. Järjestetyssä toiminnassa toteutettiin entistä tehokkaammin eri taso- ja ikäryhmien kuntoohjelmointi. Myöskin järjestettiin kunnan testausta polkupyöraergometriä käyttäen. Sitä suoritettiin myös kesäkautena uimannoilla.

Vuoden aikana järjestettiin ohjattua kausi- ja kurssitoimintaa seuraavasti: kuntovoimistelu- ja kuntoryhmätoimintaa erillisesti naisille ja miehille; kunnan testausta; taitoluistelukurssija ja pikaluisteluneuvontaa; hiihtokursseja sekä hiihdon-, mäenlaskun ja pujottelun ohjattua hiihto- ja laturetkeä määrätapalein; uimakoulu- ja hengenpelastustoimintaa lapsille ja aikuisille; ulkourheilumuotojen ohjausta kesäkautena (palloilut, yleisurheilu, voimailu); tenniskursseja; ohjattuja patikkaretkiä ja vaelluksia, ulkoilupäiviä, kuntomarsseja ja polkuretkeä sekä tansuja (ulkoilmakonsertti-, kansantanssi- ja -leikkittelaisuuksia).

Kuntoliikunnan ryhmäharjoittelu. Sisäharjoitustiloissa järjestetty kuntoliikunnan ohjaustoiminta käsitti kevätkaudella jakson 9.1.—27.5., kesällä kauden 1.6.—31.8. ja syyskaudella jakson 11.9.—20.12. Kaupungin omat harjoitussalit Stadionilla, Ruskeasuolla, Pirkkolassa, Kumpulassa ja 11.9. alkaen myös Yrjönkadun uimahallissa olivat pääasialli-

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

simpia harjoittelukeskuksia, mutta myös kansakoulusaleja oli käytössä määrällaisin naisten ja miesten ohjausryhmiä varten. Kaupungin palveluksessa oleville naisille ja miehille käynnistettiin omat, kahdesti vii-

kossa ohjatut kuntoryhmät syyskauden alusta lukien. Ohjattu ryhmäharjoittelu sisälsi viikottaisesti 2—3 ohjattua harjoituskertaa seuraavan erittelyn mukaisesti:

Naisten kuntovoimistelu- ja -ryhmätoiminta

Ohjauspaikka	Ohjausryhmä			Ryhmien lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajamäärä
	Perheenemännät	Kaup. palv. olevat	Kuntovoimist.				
Stadion	2	1	6	9	4	270	10 800
Stadion (kesäkausi)	—	—	3	3	1	70	3 500
Kaikuk. 2	1	—	—	1	1	40	1 600
Kumpula	2	—	2	4	1	50	950
Pihlajamäki	—	—	4	4	1	70	4 200
Pukimäki	—	—	4	4	1	70	3 500
Yhteensä	5	1	19	25	9	570	24 550

Miesten kuntoryhmäharjoittelu

Ohjauspaikka	Kaup. palv. olevat	Harjoittelun tasoryhmät			Ryhmien lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajamäärä
		Seniorit	Totutellijat	Peruskuntoryhmä				
Stadion	1	2	4	4	11	3	165	3 930
Yrjönkatu	1	—	4	2	7	2	105	1 575
Pirkkola	—	—	2	2	4	1	60	1 200
Kumpula	—	—	2	2	4	1	60	900
Pihlajamäki	—	—	2	2	4	1	60	1 200
Ruskeasuo	—	—	—	2	2	1	30	450
<i>Kesäkausi:</i>								
Stadion	—	—	1	1	2	2	24	480
Kumpula	—	—	—	1	1	1	12	240
Yhteensä	2	2	15	16	35	12	516	9 975

Kuntoharjoittelukortteja à 5 mk myytiin eri ryhmiin osallistuneille kevät- ja kesäkausina 961 kpl ja syyskaudella 1 179 kpl eli vuoden aikana yhteensä 2 140 kpl.

Kunnon testaus. Toimintavuoden aikana alettiin eri kuntoharjoitteluryhmien ohjaustoiminnan yhteydessä suorittaa fyysisen kunnan mittauksia polkupyöraergometrillä. Kesäkaudella järjestettiin uimarannoilla vastaavia tilaisuuksia. Kallion virastotalon henkilökunta sai tilaisuuden 30.—31.8. osallistua kuntotestiin. Vuoden aikana suoritettiin

maksullista kunnan testausta à 2 mk 759 henkilölle.

Talvikauden ulkoilutoiminta. Kertomusvuoden aikana toimi 10 mäenlaskun ohjaajaa yht. 11 hyppymäessä. Ohjaajat toimivat myös mäkien kunnostajina.

Pujottelurinteissä toimi 8 ohjaajaa antaen tekniikanopetusta, harjoituskortin, à 5 mk lunastaneille yht. 244 alppihiihdon harjoittajalle. Opetusrinteistä sijaitsi neljä kaupunki- ja yksi ulkoilualueilla. Pujottelun osalta voitiin havaita selvää harrastemäärän nousua.

Taitoluisteluneuvonta järjestettiin sekä päiväsaikaan joululomakauden aikana pidettyin kurssien (Pirkkola, Lauttasaari, Kaisa-

niemi, Vartiokylä) että määrälläin jatku-
neena toimintana 1.1.—15.3. välisenä jakso-
na.

Ohjaukkohe	Kohteiden luku- määrä	Ohjaajien luku- määrä	Ohjaus- kertojen määrä	Osan- ottajien yhteis- määrä
M ä e n l a s k u				
Munkkivuori, Käpylä, Toukola, Roihu- vuori, Pihlajamäki, Ruskeasuo, Mei- lahti, Lauttasaari, Maunula, Vartiokylä, Pohj.Haaga	11	10	189	2 120
P u j o t t e l u k u r s s i t				
Herttoniemi, Meilahti, Pihlajamäki, Kä- pylä, Salmi	5	8	135	2 700
H i i h t o k u r s s i t				
Paloheinä, Vartiokylä, Pihlajamäki, Val- lila, Taivaskallio, Lassila, Myllypuro ...	7	4	42	840
T a i t o l u i s t e l u				
Käpylä, Pirkkola, Pihlajamäki, Hertto- niemi, Meilahti, Kallio, Kaisaniemi, Lauttasaari, Etelä-Haaga, Vartiokylä, Pitäjänmäki	11	13	110	3 510
P i k a l u i s t e l u				
Eläintarha	1	1	22	272
Yhteensä	35	36	498	9 442

Ohjattu ulkoilu ja retkeily. Ulkoilutoimin-
taan kokonaisuudessaan saatettiin havaita
olevan entistä laajempaa kiinnostusta. Oh-
jaustoimisto jatkoi kaupungissa toimivien
ulkoilujärjestöjen kanssa yhteistoimintaa jär-
jestäen yhteisesti 21 retkeä, mukaanluettuna
ulkoiluväen tapaamiset, jotka hoidettiin oh-
jaustoimiston ohjaajavoimin. Muiden ret-
kien opastuksesta huolehtivat vuorottaisesti
Helsingin Latu ja Helsingin Yleisen Matkaili-

jayhdistyksen retkeilytoimikunta. Näiden
tilaisuuksien yhteinen osanottajamäärä oli
10 390, mikä osoitti nousua edelliseen vuo-
teen verrattuna. Ohjaustoimisto edusti kau-
punkia Tahkon Hiihdon, Seitsemän Veljek-
sen hiihdon ja vaelluksen järjestelytoimikun-
nissa. Luukkaan ulkoilualueelle suunnitel-
tiin ja rakennettiin kiintorastiverkko. Ret-
kiä ym. ulkoilutilaisuuksia järjestettiin seu-
raavasti:

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Ohjauskohde	Kohteiden lukumäärä	Ohjaajien lukumäärä	Ohjauskertojen määrä	Osanottajien määrä
Opastetut hiihtoretket	5	10—15	5	3 180
		retkeä kohden		
Helsinki-päivän kävely (Kauppatori - Seura- saari)	1	2	1	315
Opastetut vaellusretket	10	10—15	10	5 810
		kohden		
Tallinna - Helsinki kuntomarssi	1	—	—	10 120
Opastetut marja- ja sieniretket	3	10—15	3	800
		kohden		
Ulkoiluväen tapaamiset	3	1	3	600
Koulujen ulkoilupäivät	11	1	11	1 620
Suunnistuskilpailuradat	3	1	3	83
Yhteensä	37	n. 40	36	22 528

Tantsut. Kesäkauden ulkoilutilaisuuksina järjestettiin viidet tantsut kaupungin eri puistoissa. Tällöin täyttyi myös kymmenes vuosijakso yhteistoimintaa, joka on jatkunut ohjaustoimiston, Seurasaaresäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen kesken. Ohjaavina järjestöinä oli toiminnassa mukana kahdeksan kansantanssi- ym. järjestöä. Tantsujen ohjelman muodostivat kansantanssiesitykset, soittokunnan konsertit, pelimannimusiikki, yleisölle ohjatut tanhut, tanssit, leikit ja kilpailut sekä yhteislaulut.

Tantsut järjestettiin seuraavasti:

	Yleisöä yht. henkilöä
11.6. Seurasaaari (Helsinki-päivän aatto)	1 600
2.7. Pikkukoski	1 000
2.8. Taivaskallio	400
16.8. Kaivopuisto	1 300
3.9. Kansallismuseon piha	1 200
Yhteensä	5 500

Uimakoulutyö ja kesäurheilun ohjaus. Uimakoulu- ja kesäurheilumuotojen ohjaustoimintaa järjestettiin kesäkauden aikana 14.6.—16.8. välisenä jaksena 28 uimalassa tai uimarannassa. Toimintaa ohjasi 52 kokopäiväistä ohjaajaa. Uimaloissa kävi kesän aikana yli miljoona kaupunkilaista. Pelastustoimenpiteitä suoritettiin 26 kertaa ja tekohengitystä annettiin 5 tapauksessa. Kesän aikana tapahtui yksi hukkumisonnettomuus. Rannoilla tapahtunut ohjaustoiminta päättyi 15.8. pidettyyn uimapromootioon Uimastadionilla, missä seppelöitiin 847 uimamaisteria ja -kandidaattia. Promootorina toimi urheilu- ja ulkoilulautakunnan varapuheenjohtaja Maija Saari.

Yhdistelmä uimakoulu- ja rantatoiminnasta osanottajamäärineen:

Uimaranta	Uimakoulutoiminta		Rantatoiminta			
	Opettajia	Oppilaita	Uinti	Palloilu	Lenkit, pelit, kilpailut, voimistelu ym.	Osanottajia yht.
Uimastadion	6	500	—	—	—	—
Kumpula	5	286	—	—	—	—
Hevossalmi	1	98	509	11	108	628
Stansvik						
Jollas	1	58	411	12	126	549
Laajasalo	4	135	1 250	735	2 511	4 496
Lauttasaari	3	161	1 306	65	187	1 558
Luukkaa	2	62	615	133	397	1 145
Mustikkamaa	1	18	113	—	—	113
Malmi	2	106	1 023	425	662	2 110
Pakila	2	98	1 212	512	402	2 126
Pihlajasaari	1	44	398	136	136	670
Varsasaari						
Pirkkola	2	163	915	508	28	1 451
Pukinmäki	1	63	610	283	235	1 128
Pohjois-Haaga	1	155	997	—	115	1 112
Roihuvuori						
Isosaari	1	35	473	—	—	473
Salmi						
Vallisaari	2	65	984	140	707	1 831
Suomenlinna						
Vartiokylä	3	165	3 784	209	608	4 601
Vuosaari	2	115	559	—	781	1 340
Marjaniemi	3	224	—	—	—	—
Munkkiniemi	2	61	—	—	—	—
Pikkukoski	2	165	—	—	—	—
Seurasaari	2	90	—	—	—	—
Uunisaari	3	82	—	—	—	—
Yhteensä	52	2 949	15 159	3 169	7 003	25 331

Uimakoulutoimintaan osallistuneiden kokonaismäärä oli 4 445 ja suoritusten lukumäärä 1 476, mistä uimamaisterin tutkintoa varten oli 497 ja uimakandidaattitutkintoa varten 979 suoritusta. Rantatoiminnan eri harrastelajien osanottajamääriin on laskettu osanottajat yhteensä kultakin ohjauskerralta.

Aikuisten uimakurssit. Uimastadionilla, Kumpulan uimalassa ja muutamilla ulkoran-

noilla opetettiin aikuisia uimataidottomia kaksi viikkoa kestävillä kursseilla. Kurseille osallistui 320 henkilöä.

Tenniskurssit. Ohjaustoimisto järjesti 1.8.—31.8. välisenä aikana Lauttasaaren urheilupuiston tenniskentillä kolme tenniksen alkeiskurssia. Kurssi käsitti 10 ohjattua tennistuntia. Kurseilla oli osanottajia yhteensä 70.

Leirien tarkastus. Kesäkauden 1967 aikana järjestivät helsinkiläiset voimistelu- ja urheiluseurat 31 kesäleiriä jäsenistölleen osittain kaupungin ja osittain Helsingin ympäristökuntien ulkoilualueilla, leiri- ja kurssikeskuksissa. Leirejä varten seurat saivat urheilu- ja ulkoilulautakunnan myöntämän, yhteensä 10 000 mk:n suuruisen avustuksen. Ohjaustoimiston taholta suoritettiin kesän kuluessa 13 seuran kesäleirin tarkastus. Osanottajia leireillä oli 603 ja leiripäiviä oli 267.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoiminta. Kaupungin urheilu- ja ulkoilupaiikkojen käytön ja niillä tapahtuvan ohjaustoiminnan tunnetuksi tekemistä varten ohjaustoimisto toimi monin eri tavoin. Vuoden kuluessa hankittiin huomattava erä valo- ja väridiakuvia ulkoilualueista, laitoksista, uimarannoista, ohjatusta ulkoilu-, retki- ja sisäharjoitustoiminnasta. Hankittua kuva-aineistoa käytettiin monipuolisesti hyväksi sanomalehti-informatiossa, näyttelyissä, omassa julkaisu-toiminnassa ja luento- ja tiedotustilaisuuksissa. Huomionarvoista oli sanomalehdistön uutispalvelun tehostuminen tiedotettaessa kaupungin järjestämästä retki- ja kuntoharjoitustoiminnasta. Useat päivälehdet tiedottivat viikottaisilla ulkoilu- ja kuntopals-toillaan järjestetyistä tilaisuuksista ja eräs päivälehti joka päivä omalla palstallaan päivittäisen kunto-ohjelman otsikoin »kaupungin ohjattu urheilu».

Yhteistoimin viraston osastot valmistivat Suomi Filmin tuottamaan värilyhytelokuvaan »Tule mukaan» käsikirjoituksen rungon. Ulkoilu- ja kuntoliikuntamahdollisuuksia esittävän lyhytelokuvan kuvaustyöt suoritettiin kesä—syyskauden aikana ohjaustoimiston toimiessa kiinteässä yhteistyössä filmin valmistajien kanssa.

Ohjaustoimiston julkaisuina valmistettiin ja jaettiin kertomusvuoden aikana yleisölle seuraavat esittelylehtiset ja kartat:

Esitteen nimi	Suomen- kielisiä kpl	Ruotsin- kielisiä kpl
Kaupungin retki- ja ulkoilutoimintaa talvella 1967	10 000	3 000
Helsingin uimalat, uimarrannat ja uimakoulut (liikennekarttoineen) ...	15 000	5 000
Tantsut kesällä 1967	3 000	500
Kaupungin retki- ja kuntourheilutoimintaa syksyllä 1967	10 000	3 000
Pyöräilykartta (yhteistoi- minnassa Suomen Ladun kanssa)	2 000	—
Kaupungin järjestämä kuntoharjoittelu	10 000	—

Kaupungissa järjestettyjä näyttelyitä ohjaustoimisto tuki antamalla käyttöön karttoja, julisteita, valokuvia ja esittelylehtisiä seuraavasti: 11.—18.2. talviurheilunäyttely Renlundin tavaratalossa, 25.2.—10.3. PYP:n pääkonttorin ikkunanäyttely, ulkoilualueet, ladut, hyppyrimäet ja pujottelurinteet, 7.—15.6. retkielynäyttely Stockmannin tavaratalossa sekä eri aikoina kaupungin matkailutoimiston ikkunasomisteina karttoja, valokuvia, retkiohjelmia ja julisteita.

Tiedotus- ja suhdetoiminnasta mainittakoon vielä seuraavat muodot: sanomalehdille jatkuvana jakeluna toimitettu uutis- ja kuvapalvelu, sanomalehti-informaatiotilaisuudet ja toimittajien vierailut järjestetyissä harjoitustilaisuuksissa; TV:n ja radion välityksellä suoritettut haastattelut ja kuvaukset; maksulliset sanomalehti-ilmoitukset, järjestetyistä kausiohjelmista ja kursseista; eri kursseja ja tilaisuuksia selvittelevät ulkojulistet, kartat, monistheet ja opasteet; urheilu- ja ulkoilujärjestöille, kouluille, laitoksille, virastoille ja yhteisöille suoritettu tiedotuspalvelu; Kallion virastotalosta 1.1. alkaen lähteneen kaupungin postin frankkeeraaminen leimalla »Liikkuen vireäksi — kondition arbetsglädje»

ja »Tule mukaan — kom med». Viimemainittu käsitti tekstin ohella vinjetit aiheina uinti, patikointi ja kuntoharjoittelu; ohjaustoimiston virkailijoille luento- ja tiedotustilaisuudet järjestöjen, laitosten, koulujen, seurakuntien ja kurssien järjestämissä tilaisuuksissa; ohjaaja-, opas-, asiantuntija- ja luennoitsijapalvelua eri yhteisöille urheilu- ja ulkoilutoiminnan alalta sekä ohjaustoimiston välitön yleisönpalvelu urheilu- ja ulkoilukysymyksissä.

Ohjaajien kurssit ja yleisölle järjestetyt tiedotustilaisuudet. Ohjaustoimiston palveluksessa kausi- ja kurssiohjaajina toimiville opettajille oli järjestetty kausittain kurssi-, neuvonta- ja tiedotustilaisuuksia. Uimaopettajille järjestettiin opintopäivät 12.—13.6. Osanottajia oli päivillä 50. Ohjaustoimiston liikunnanohjaajat olivat alppihiihdon kouluttajakurssilla, testaajakurssilla ja kuntokoulun ohjaajakurssilla. Kuntoharjoitustoimintaa selvittelevät yleisötilaisuudet järjestettiin 9.1., 11.5., 5.6. ja 12.9.

Teknillinen toimisto hoiti lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kunnossapito- sekä perusparannustöiden teknillisuonteiset asiat, antoi viraston osastoille ja toimistoille teknillistä asiantuntija-apua ja rakennusteknillisissä asioissa ohjeita viraston suoritettavina olevien tehtävien hoitamisessa sekä huolehti näiden tehtävien yleis- ja erityisvalvonnasta.

Toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria.

Urheiluosasto

Henkilökunta. Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 13 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan kesäkuussa eli 262 henkilöä ja alimmillaan marraskuussa eli 114 henkilöä.

Urheilupaikat. Urheiluosaston 1.1.1967 alkaen kunnostamia ja kertomusvuoden aikana valmistuneita kohteita oli seuraavasti:

Urheilupaikat	Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	16
Jalkapallo » (ruohopint.)	21
Jalkapallo » (hiekkapint.)	28
Koksikuona »	1
Pesäpallo »	10
Koripallo »	24
Lentopallo »	60
Sulkapallo »	1
Palloilu »	16
Harjoitus » (145 × 80 m)	1
Tennis » (massapint.)	13
Tennis » (asfalttipint.)	9
Ratsastus »	3
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppyrimäkiä	
kiinteitä	11
putkirakenteisia	6
Pujottelurinteitä	5
Kelkkämäkiä	2
Luistinratoja	45
Maa-uimaloita	2
Uimalammikoita	1
Uimarantoja	26
Voimistelualueita	1
Voimailulavoja	13

Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 276 900 m². Jääkiekkoratoja oli 21, rakennusviraston kanssa kunnostetut mukaan lukien yht. 71. Viitoitettuja hiihtolatuja oli 280 km ja ulkoiluteitä 28 km, josta 14 km oli valaistu.

Valvottuja urheilu- ja palloilukenttiä sekä uimaloita että uimarantoja käyttivät harjoitukseen ja virkistytymiseen arviolta seuraavat henkilömäärät:

Kesäkauden aikana	Henkilöä
Urheilukentät	671 000
Uimalat	1 071 000
Talvikauden aikana	
Luistelu	852 000
Hiihto kaupunkialueella	325 000

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Urheilukentillä, uimaloissa ym. järjestettiin yht. 6 314 kilpailutilaisuutta kertomusvuoden aikana.

Sisäurheilutilat ovat olleet varattuina käyttötunneittain seuraavasti:

C-Messuhalli (Käyttö ajalla 1.1.—31.3. ja 16.10.—31.12.)

Hallin mitat: 140×40.

	Käyttö- tunteja
Jalkapalloilu	42
Jousiammunta	162
Iima-aseammunta	72
Koripalloilu	555
Lentopalloilu	1 044
Pesäpalloilu	77
Pyöräily	8
Sulkapalloilu	158
Yleisurheilu	22
Yhteensä	2 140

Kumpulan uimala (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 11.9.—31.12.)

Kerhosali (koko 10×8)	Käyttö- tunteja
kerhot	112
pöytätennis	263
voimistelu	114

Voimistelusalii (koko 10×8)

nyrkkeily	180
voimistelu	98

Voimailusali

voimaharjoittelu	688
Yhteensä	1 455

Pirkkolan urheilupuiston voimailusali

voimaharjoittelu	828
------------------------	-----

Ruskeasuon urheiluhalli (Käyttö ajalla 1.1.—31.5. ja 1.9.—31.12.)

Urheilumuoto	Tunteja	Osan- ottajia	Kilpai- luja	Ylei- sää
Koripalloharjoitus	554	5 761	—	—
» ottelu	278	3 354	220	7 588
Käsipalloharjoitus	635	8 528	—	—
» ottelu	624	11 687	665	14 623
Nyrkkeily	398	5 233	—	—
Painonnostoharjoitus	1 020	8 023	—	—
» kilpailu	—	66	7	219
Ratsastusharjoitus	2 753	21 709	—	—
» kilpailu	—	103	5	2 443
Tennisharjoitus	5 011	11 432	—	—
Sulkapalloharjoitus	288	2 155	—	—
» kilpailu	—	257	5	167
Pöytätenniskilpailu	—	215	4	763
Yhteensä	11 561	78 523	906	25 803

Stadionin harjoitussalit

Itäsvun kolme salia (käyttö läpi vuoden): palloilu, voimistelu ym. liikunta 6 492 t.

Pohjoiskaarre (Käyttö ajalla 1.1.—15.4. ja 17.9.—31.12.)

	Käyttö- tunteja
Balettikoulut	269
Hieromakoulu	204
Karate	82
Pöytätennis	581
Tanhuharjoitukset	84
Vartioimiskurssit	97
Voimistelu	298
Yhteensä	1 615

Yrjönkadun uimahalli

Kuntosali (Käyttö ajalla 4.9.—31.12.)

Kuntovoimistelu	417
Nykytanssiharj.	12
Yoga	20
Yhteensä	449

Ison uima-altaan käyttö harjoituksiin varatuilla tunneilla 1.4.—3.6. ja 1.9.—31.12. välisinä aikoina oli 647 t.

Pääsymaksun suorittaneita kävijöitä oli Yrjönkadun uimahallissa seuraavasti:

Iso allas (miehet)	43 405
Pieni allas (naiset)	10 676
Yhteensä	54 081

Sisäharjoitustilojen yhteenlaskettu käyttö tunneittain oli 25 187 t.

Urheilupaikkojen kesä- ja talvikäyttö sekä keskimääräinen käyttöaika, kilpailutilaisuudet, varatut harjoitustunnit, kilpailuissa käynyt yleisömäärä sekä harjoituksissa kävijät urheilulajeittain selviävät seuraavasta yhteenvedosta:

	Pääs- maksulli- set kil- pailut	Yleisöä	Pääs- maksut- tomat kil- pailut	Yleisöä	Varatut harjoitus- tunnit	Käyttö varatuilla harjoitus- tunneilla	Keskim. käyttö- aika päivissä
--	--	---------	--	---------	---------------------------------	---	--

K e s ä k ä y t t ö

Yleisurheilu	5	2 390	334	28 927	169	6 144	150
Jalkapalloilu	106	32 271	3 958	105 025	1 031	18 480	160
Maahockey	—	—	20	870	25	500	—
Pesäpalloilu	42	26 467	535	16 606	510	7 030	140
Koripalloilu	—	—	—	—	540	4 133	90
Käsipalloilu	—	—	44	1 735	17	274	100
Lentopalloilu	—	—	215	10 703	4 406	50 712	135
Pyöräily	2	1 500	38	5 430	35	720	165
Koiraurheilu	—	—	13	3 850	240	—	—
Tennis	—	—	—	—	3 687	7 374	155
Uinti	4	5 715	34	—	—	—	—
Muut kilpailut ja tilai- suudet	8	8 180	121	11 210	—	—	—
Yhteensä	167	76 523	5 312	184 356	10 660	95 367	—

T a l v i k ä y t t ö

Jääkiekkoilu	15	3 200	472	16 720	1 466	29 353	70
Jääpalloilu	15	7 549	212	6 596	40	1 793	60
Kaunoluistelu	—	—	1	80	370	6 361	—

29. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

	Pääsymaksulliset kilpailut	Yleisöä	Pääsymaksuttomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitustunnit	Käyttö varatuilla harjoitustunneilla	Keskim. käyttö-aika päivissä
Pikaluistelu	3	254	23	750	54	399	—
Mäenlasku	1	305	24	1 015	—	—	—
Talvijalkapallo	—	—	19	1 080	4	123	—
Kaukalopallo	—	—	137	2 206	119	2 329	65
Muut kilpailut ja tilaisuudet	2	850	3	2 550	—	—	—
Yhteensä	36	12 158	891	30 997	2 053	40 358	—

Perusparannustyöt. Vuoden aikana suoritetuista urheilupaikkojen perusparannustöistä mainittakoon: Käpylän urheilupuiston teiden, Kaisaniemen koripallokentän, Roihuvuoren ja Vartiokylän jääkiekkokenttien, Ruskeasuon urheiluhallin ympäristön teiden ja käytävien sekä Uimastadionin pysäköintialueen ja sisäänajotien asfaltoiminen; Kallion, Väinämöisen, Kulosaaren ja Kivitorpan lähiökenttien, Lauttasaaren urheilupuiston sekä Herttoniemen urheilukentän valaistusten uusiminen; Kirjokalliontien ja Roihuvuoren lähiökenttien, Paloheinän jääkiekkokentän ja Pihlajamäen pujottelurinteen valaistusten rakentaminen; Roincentien korttelikentän ja Jäähallin paikoitusalueen pinnan peruskorjauksen suorittaminen sekä Ruskeasuon urheiluhallin urheiluratsastajien tallirakennuksen sekä Yrjönkadun uimahallin vedenpuhdistuslaitteiden peruskorjausten suorittaminen; ulkoilutien turvehtiminen reitillä Taivaskallio - Pikkukoski; Pihlajamäen lähiökentän sekä Pirkkolän urheilupuistoon sijoitetun III kenttämestaripiirin varstoalueen aitojen rakentaminen; puistoistutusten suorittaminen Töölön pallokentällä; Kumpulan uimalan suihkuhuoneiden kaakeloiminen; Uimastadionin ovien uusiminen sekä Soutustadionin ja Kumpulan uimalan lämmitysten muuttaminen öljylämmitykseksi.

Uudisrakennustöitä suoritettiin seuraavasti: Kontulan lähiökentän rakentaminen; ulkoilutien rakentaminen reitille Pohjois-Haaga - Vihdintie; ulkoilutien valaistuksen

rakentaminen reiteillä Taivaskallio - Pikkukoski ja Herttoniemi - Viikintie sekä puistoistutusten suorittaminen ja pesäpallokentän rakentaminen Meilahden urheilupuistoon.

Ulkoiluosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli osaston palveluksessa 13 viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa, 179 henkilöä, ja vähiten marraskuussa, 65 henkilöä.

Ulkoilualueet ja -puistot. Osaston hoidossa olivat v:n 1967 aikana Karjakaivon, Kauhalan, Kaunissaaren, Luukkaan, Nuuksionpään, Pirttimäen, Rastilan, Salmen ja Uutelan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren (Särkiniemi ja Länsiulapanniemi), Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren (Satamasaari, Malkasaari ja Kotiluoto sekä Läntinen, Pohjoinen ja Itäinen Villaluoto), Seurasaaren (Seurasaari ja Mustasaari), Tullisaaren, Varis- ja Pitkäsaaren sekä Varsasaaren (Varsasaari ja Käärmeluodot) ulkoilupuistot. Vuoden lopussa oli ulkoilualueiden yhteenlaskettu pinta-ala 3 126 ha ja ulkoilupuistojen 207 ha eli yhteensä 3 333 ha. Kaupungin omistukseen tulleista uusista maa-alueista määrättiin kertomusvuoden aikana urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon Salmen ulkoilualueeseen liittyvä 76 ha:n suuruinen lisäalue.

Suosituimpien ympäri vuoden käytettyjen ulkoilualueiden kävijämäärät kasvoivat edel-

liseen vuoteen verrattuna, osittain huomattavastikin. Kullakin alueella päivittäin suoritettuna arviolaskennan mukaan olivat kertomusvuoden kävijämäärät seuraavat:

	V. 1967	V. 1966
Karjakaivo	7 000	6 000
Kauhala	2 000	2 000
Kaunissaari	29 000	29 000
Luukkaa	160 000	130 000
Nuuskionpää	13 000	10 000
Pirttimäki	40 000	37 000
Rastila	70 000	63 000
Salmi	31 000	25 000
Uutela	33 000	28 000
Yhteensä	385 000	330 000

Ulkoilualueiden kävijämäärien kasvaminen aiheutti vastaavan kasvun myös eri alueilla käyneiden yksityisautojen määrissä. Suoritettujen laskennat osoittivat, että jokaista autoa kohti saapui alueelle keskim. 3.2 henkilöä.

Salmen ulkoilualueella sijaitsevan pujottelurinteen hiihtohissejä käytti vuoden aikana aikuiset 27 392 kertaa ja lapset 14 679 kertaa, yhteensä oli käyttökertoja 42 089.

Jokaista hissien käynnissäolopäivää kohti tuli keskim. 1 400 henkilönousua.

Ulkoilupuistoista Seurasaari, Mustikka-maa ja Läntinen Pihlajasaari olivat yleisön käytettävissä ympäri vuoden vain päivittäisen aukioloajan puitteissa, kun taas muut ulkoilupuistot tarjosivat kesäisin mahdollisuuden pitempiaikaiseenkin oleskeluun yöpymisen tapahtuessa majoissa tai teltoissa. Seurasaaren kävijämäärä kohosi kertomusvuoden aikana n. 300 000:een eli suunnilleen samaan kuin edellisenäkin vuonna. Mustikka-maalla kävijöitä oli 168 000 (155 000) ja Läntisessä Pihlajasaarissa 55 000 (50 000). Muissa ulkoilupuistoissa oleskelleiden yhteensä 1 536 (1 573) vakinaisen kesämajaperheen lisäksi helsinkiläisten telttailua varten varatuilla alueilla harrastettiin entistä enemmän sekä kausi- että tilapäistelttailua ja varsinkin alueiden uimarannoilla myös päiväkäyneitä.

Kaupungin kaikilla varsinaisilla ulkoilutarkoituksiin varatuilla alueilla (Keskuspuistoa lukuun ottamatta) kävi kertomusvuoden aikana n. 1.2 milj. henkilöä.

Telttailutiheys erällä telttailu-alueilla kesällä 1967 käy ilmi seuraavasta; luvut osoittavat, montako telttaa kesäkuukausina oli keskimäärin päivittäin kullakin alueella ja maksimimäärän:

Telttailualue	Toukokuu (15.5. alkaen)	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu (15.9. asti)	Suurin määrä telttoja yhtenä päivänä (pvm)
Kaunissaari	3	40	65	30	6	310 (24.6.)
Uutela	5	25	35	15	5	90 (9.7.)
Rastila	3	30	40	20	3	130 (24.6.)
Malkasaari	5	25	35	25	5	50 (24.6.)
Tullisaari (leirintäalue pois- luettuna)	15	35	60	35	20	120 (23.7.)
Varsasaari	2	15	25	20	10	30 (24.6.)
Itä-Pihlajasaari	25	90	160	130	35	200 (16.7.)
Luukkaan Luukinjärvi ...	5	40	55	30	2	250 (24.6.)
» Kaitalampi ...	2	35	45	15	5	150 (25.6.)
» Halkolampi	—	3	5	2	—	20 (23.7.)
Pirttimäki	3	10	35	20	2	120 (16.7.)
Nuuskionpää	3	10	20	8	2	40 (16.7.)
Salmi	1	5	10	3	1	40 (24.6.)

Rastilan, Luukinjärven ja Salmen alueilla oli telttojen lisäksi muutamia asuntovau-
nuja.

Telttailu keskittyi valtaosaltaan kesäisiin viikonloppuihin. Kutakin telttaa kohti voitiin laskea 2—3 yöpyjää. Telttailualueet ovat olleet ainakin osittain vartioituja.

Viikonloppu- ja lomamajat. Vuosittain tehtävän telttailusopimuksen perusteella oli eri ulkoilupuistoissa olevia yksityisten omistamia kesämajoja vuoden päättyessä seuraavasti:

	V. 1967	V. 1966
Kivinokka	556	580
» Ponnistuksen alue...	52	52
Lauttasaaren Särkiniemi ...	263	268
» Länsiulapanniemi ...	245	245
Satamasaari	135	139
Varsasaari	251	254
Itä-Pihlajasaari	14	14
Varis-Pitkäsaari	20	20
Yhteensä	1 536	1 572

Urheilu- ja ulkoilulautakunta myönsi erikseen tehdystä anomuksesta asumisluvan talvikaudeksi 1967/68 Kivinokassa 45 (ed. v. vastaavasti 44) majanomistajalle.

Rastilan ulkoilualueella oli 20 kaupungin omistamaa 2—4 hengen lomamajaa, joita vuokrattiin kesäkauden aikana yhteensä 145 (123) helsinkiläisperheelle kahden viikon ajaksi perhettä kohti. Jonotuslistalle kertyi lisäksi 91 perhettä, joille ei ollut mahdollista vuokrata majaa heidän haluamanaan ajan-kohtana.

Ulkoilumajat ja saunat. Pirttimäen ulkoilumajassa oli henkilömajoitusvuorokausia 1 380 (971) ja Rastilan ulkoilumajassa 1 506 (1 421). Eri ulkoilualueilla olevissa yleisösaunoissa oli kylpijiä seuraavasti:

	V.1967	V.1966
Kaunissaari	1 710	1 660
Luukkaa	791	674
Nuuksionpää	1 187	573
Pirttimäki	4 899	3 467
Rastila	2 964	926
Salmi	760	54
Yhteensä	12 311	7 354

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoilualueilla ja -puistoissa suoritetuista uudisrakennus- ja perusparannustöistä mainittakoon: Kaunissaaren aallonmurtajatyön jatkaminen; Kivinokan huoltorakennuksen ja myymäläkioskin peruskorjaus, teiden ja pysäköintialueen kunnostus sekä venelaiturin rakentaminen; Lauttasaaren uimalaiturin sekä Pihlajasaaren uuden yleisölaiturin rakentaminen ja sosiaalitulojen korjaus; Luukkaan ulkoilumajan alakerran osittainen korjaus, kahden alikulku-tunnelin rakentaminen Porintien alitse, keittokatoksen rakentaminen Kaitalammelle ja Väärälammelle sekä retkitien rakentaminen keskustasta Kaitalammelle; Malkasaaren pohjoisrannan laiturin rakentaminen; Mustasaaren laiturin peruskorjaus; Mustikkamaan sosiaalitulojen korjaus ja uimarannan hiekoittaminen; Nuuksionpään retkireitin jatkaminen; Rastilan isännän ja etumiehen asuntojen korjaus ja asuntovaunualueen kunnostaminen; Salmen pujottelurinteen uuden hiihtohissin ja keskustan kaivon rakentaminen, keittokatoksen rakentaminen Paratiisiin, Paratiisi - Parikka tietyön jatkaminen ja uimalaiturin rakentaminen Salmijärvelle; Seuraasaaren juhla-kentän valaiseminen ja tievalais-
tuksen lisääminen; Tullisaaren leirintärakenteiden korjaus ja kesävesijohdon rakentaminen sekä sillan rakentaminen Killingholmaan ja Uutelan länsiosan telttailupaikalle johtavan tien rakentaminen.

Venesatamat. Kertomusvuoden aikana saatiin loppuun suoritetuksi Vallilan Venekerhon venesataman siirtäminen uuteen sijoituspaikkaansa Kulosaareen länsirantaan sa-

moin kuin Marjaniemen venesataman laajennustyökin. Pornaistenniemessä sijaitsevan, 1.1.1967 lukien urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon siirretyn alueen maapohja kunnostettiin veneiden talvisäilytykseen sopivaksi ja alueelle rakennettiin tarpeellinen tiestö sekä veneiden ylösvetoluiska. Urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallintoon siirrettiin lisäksi em. alueeseen liittyvä n. 6.1 ha:n suuruinen alue 1.1.1968 lukien käytettäväksi veneiden talvisäilytykseen.

Vartiokylänlahden venesataman rakennustyö jatkui koko kertomusvuoden ajan.

Vuokraajat	Perä- kiinnikkeiset paikat	Perä- kiinnikkeettömät paikat	Yhteensä
Yksityiset	902 (957)	475 (603)	1 377 (1 560)
Veneyhteisöt	2 134 (1 790)	399 (315)	2 533 (2 105)
Yhteensä	3 036 (2 747)	874 (918)	3 910 (3 665)

Venepaikkamaksuissa kertomusvuoden aikana tapahtuneet korotukset (peräkiinnikkeiset paikat nousivat 30 mk:sta 50 mk:aan ja peräkiinnikkeettömät paikat 20 mk:sta 30 mk:aan) olivat ilmeisesti syynä siihen, että 28 peräkiinnikkeistä ja 30 peräkiinnikkeetöntä eli yht. 58 yksityisten venepaikkaa jäi vuokraamatta. Näiden lisäksi oli Merisatamassa paikkojen korjaustöiden takia jätetty vuokraamatta 21 peräkiinnikkeistä venepaikkaa.

Kalastus ja merilinnustus. Kertomusvuoden aikana myytiin Helsingin kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia lupia yht. 7 157 (8 678) kpl. Nämä jakaantuivat eri pyydysten kesken seuraavasti:

Pyädys	Lupien määrä v. 1967 v. 1966
Uistin	3 524 4 454
Verkko	2 223 2 608
Koukku	560 800
Pitkäsiima	572 499
Pikkurysä	50 36
Isorysä	15 16
Katiska	213 265
Yhteensä	7 157 8 678

Vuoden aikana valmistui 35 teräsbetonista laituriponttoonia, jotka sijoitettiin eri puolilla kaupunkia sijaitseviin venesatamiin. Ulkoiluosaston käytettävissä oli vuoden päättyessä teräsbetonisia laituriponttooneja kaikkiaan 145.

Osaston huollossa oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 989 venepaikkaa, joista peräkiinnikkeisiä paikkoja oli 3 064 ja peräkiinnikkeettömiä 925. Näistä vuokrattiin yksityisille veneenomistajille ja veneyhteisöille venepaikkoja vuoden aikana seuraavasti (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja yhteensä 30 866 mk.

Suomen Matkailukalastus -yhtiölle vuokrauilla Luukkaan ulkoilualueen Halkolammella ja Seurasaaren lammikolla olevilla lohikalajien ongintapaikoilla kävi vuoden aikana yht. 4 100 kalastajaa. Helsingin Kalamiespiirille vuokratulla Nuuksionpään Mustalammella kävi vastaavasti n. 2 400 kalastajaa.

Kaupungin läheisyydessä olevalle merialueelle istutettiin kaikkiaan 1 100 000 (ed. v. 900 000) hauenpoikasta. Tästä määrästä istutettiin kaupungin toimesta 690 000 kpl ja kalastusseurojen toimesta yhteisesti 410 000 kpl.

Merilintujen syysmetsästysoikeus kaupungin edustalla olevilla erikseen nimetyillä saarilla ja luodoilla oli vuokrattuna yhdeksälle helsinkiläiselle metsästysseuralle. Vuokraehtoien mukaan seurojen jäsenet saivat ampua alueella alleja ja meriteeriä lokakuun ensimmäisen ja joulukuun viimeisen päivän välisenä aikana.

Urheilu- ja ulkoiluvirasto suoritti kalastus-

alan neuvonta- ja valistustoimintaa lehdistön, yleisradion, kiertokirjeiden ja eri tilaisuuksissa pidettyjen esitelmien avulla. Kalastuksen ja metsästyksen valvontaa suoritettiin yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin ja eräiden kalastusseurojen edustajien kanssa. Kertomusvuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 1 350 kalastajan ja merilinnustajan luvat. Tarkastusten yhteydessä takavarikoitiin 17 erilaista pyydystä ja ase-

tettiin kolme henkilöä syytteeseen luvattomasta metsästyksestä. Lisäksi perittiin kahdelta henkilöltä lain mukainen pikasakko.

Matkailijapalvelu. Koti- ja ulkomaisia matkailijoita varten ylläpidettiin 15.5.—15.9. leirintäalueita Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupuistoissa. Näitä alueita käyttäneiden henkilöiden määrät ilmenevät seuraavasta asetelmasta (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

Leirintäalue	Suomalaisia		Ulkomaalaisia		Yhteensä	
Lauttasaari	5 993	(4 371)	4 331	(4 109)	10 324	(8 480)
Tullisaari	4 213	(4 565)	4 266	(3 686)	8 479	(8 251)
Yhteensä	10 206	(8 936)	8 597	(7 795)	18 803	(16 731)

Kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä tapahtui Lauttasaarella 10 523 (7 876) ja Tullisaarella 7 815 (7 595) sekä ulkomaalaisten yöpymisiä Lauttasaarella 9 022 (9 713) ja Tullisaarella 9 416 (7 240) eli yhteensä yöpymisiä 36 766 (32 424).

Ulkomaalaisten osuus leirintäalueilla yöpyneistä oli 45.7 (46.6) % ja yöpymisistä 50.1

(50.8) %. Ulkomaalaiset edustivat 57 (42) eri kansallisuutta. Suurimpana ryhmänä olivat saksalaiset, joita oli 2 663 (2 756) henkeä. Seuraavina olivat ruotsalaiset 2 163 (1 821), ranskalaiset 615 (634) ja englantilaiset 550 (395) henkeä.

Kulku- ja yöpymisvälineiden määrät olivat seuraavat:

Leirintä- alue	Linja- autoja	Henkilö- autoja	Moottori- pyöriä	Asunto- vaunuja	Telttoja
Lauttasaari	13 (14)	3 061 (3 056)	47 (36)	151 (128)	3 906 (3 649)
Tullisaari	14 (14)	2 597 (2 571)	26 (34)	140 (111)	2 928 (2 952)
Yhteensä	27 (28)	5 658 (5 627)	73 (70)	291 (239)	6 834 (6 601)

Stadionin retkeilymaja oli edelleen Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa. Majassa yöpyi yht. 16 528 (15 788) vierasta, joista suomalaisia oli 9 252 (8 089) ja ulkomaalaisia 7 276 (7 699). Yöpymiskertoja kertyi kaikkiaan 32 979 (32 265), joista kotimaisten matkailijoiden osalle tuli 16 620 (15 837) ja ulkomaalaisten osalle 16 359 (16 428) yöpymistä.

Perheenäitien lomat. Talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin sai 201 (221) suuriperheistä ja vähävaraista helsinkiläisiä sekä 257 (216) heidän nuorimpiinsa

kuuluvaa lastaan anomusten perusteella 14 vuorokauden pituisen ilmaisen oleskelun Lomaliiton, Virkamiesliiton, Svenska Semesterförbundetin ja Lasten Kesä -yhdistyksen lomakodeissa.

Viihdytystoiminta. Juhannusaattona järjestettiin Hietarannassa ja Kaivopuiston rannassa kokonpolttamistilaisuudet, joihin yleisöllä oli vapaa pääsy.

Kesäkuukausina pidettiin kaupungin eri puistoissa yht. 108 ulkoilmakonserttia. Näistä 52 oli seitsemän eri soittokunnan ja 56 kahdeksantoista eri laulukuoiron pitämää

Kaupungissa toimineissa kahdessa kesäteatterissa järjestettiin kummassakin yksi vapaanäytäntö.

Luonnonsuojelu ja riistanhoito. Kertomusvuoden aikana käytettiin eri ulkoilualueilla yht. 700 kg rehukaalia lähinnä jänisten ruokintaan. Lintujen ruokintaan käytettiin 200 kg viljaa ja fasaanirehua. Lintujen pesimis-pönttöjä valmistettiin 30 kpl.

Lokkikannan lisääntymisen johdosta järjestettiin keväällä yhteistoiminnassa muutamien metsästysseurojen kanssa varisten ja lokkien yhteishävitys eräillä kaupungin omistamilla ulkoludoilla. Tähän hävittämiseen osallistui kahtena sunnuntaina kaikkiaan 58 henkilöä ja sen tuloksena saatiin ammutuksi 22 varista, 62 harmaalokkia ja 49 selkälokkia.

Tutkimustoiminta. Purjehduskauden 1967 aikana toimeenpantiin Helsingin venekantaan ja helsinkiläisten veneulkoiluharrastukseen kohdistunut laaja tutkimus. Vuoden loppuun mennessä oli veneenomistajille jaettuja tiedustelulomakkeita palautettu täytettynä ulkoiluosastolle yht. 2 037 kpl.

Kaunissaaren ja Luukkaan ulkoilualueiden sekä Pihlajasaaren ulkoilupuiston käytön ja vastaisten kehittämistarpeiden selville saamiseksi toimeenpantiin vuoden aikana mainituilla alueilla ulkoilevan yleisön haastatteluun perustuva seikkaperäinen tutkimus, joka kohdistui yli tuhanteen henkilöön.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta. Helsinkiläisille tarjoutuvia maa- ja meriulkoilumahdollisuuksia selostettiin mm. eri tilaisuuksissa pidetyissä esitelmissä ja lehdistön välityksellä samoin kuin ulkoilualueita esittelevien yleisölle vapaasti jaettavien lehtistenkin avulla.

Kaupunginvaltuustolle ja lautakuntien jäsenille sekä lehdistön edustajille järjestettiin 15.6. tutustumisretki Salmen ja 26.9. Nuuk-sionpään ulkoilualueelle. Helsinkiläisten ulkoiluharrastusta pyrittiin lisäämään niin talvisin kuin kesäisinkin eri ulkoilualueille suunnattujen ohjaustoimiston toimeenpanemien »kaupungin retkien» avulla.

Ulkoiluosaston toimesta julkaistiin kertomusvuoden aikana seuraavat yleisölle jaettavat esittelylehtiset:

Lehtisen nimi	Suomen- Ruotsin-	
	kielisenä kpl	kielisenä kpl
Metsiin - merille - maanteille	10 000	1 000
Kaunissaari	5 000	1 000
Perheenäidit kesälomalle ...	1 000	300

Osaston sisäistä tiedotustoimintaa palveli mm. ulkoilualueiden ja -puistojen isännille järjestetty koulutus- ja neuvottehtilaisuus, joka kertomusvuonna toimeenpantiin 5.4. Pirttimäen ulkoilumajalla.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 vakinaista viranhaltijaa ja 24 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 31 henkeä.

Toiminta. Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana:

	Aikuisia	Lapsia	Yhteensä
Korkeasaaren lautalla	242 491	97 035	339 526
Maksullisilla moottorive- neillä	64 600	22 800	87 400
Yhteensä	307 091	119 835	426 926

Maksullisissa kohteissa kävi:

Kissalaaksossa	189 099	80 613	269 712
Apinatalossa ...	199 982	87 084	287 066
Karhulinnassa	177 292	75 309	252 601
Karhulinnan kämälässä	34 000	17 000	51 000
Yhteensä	600 373	260 006	860 379

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä oli saaren kokoelmissa n. 225 eri eläinlajia ja n. 1 150 eläinyksilöä. Mainittakoon, että

saassa oli edustettuna 7 eri karhulajia, 18 kissaeläinlajeja, 7 hirvieläinlajeja, 11 apinalajeja, 27 petolintulajia ja 22 papukaijalajia sekä runsaasti edustajia useista muista eläinryhmistä.

Uusista hankituista eläinlajeista mainittakoon 3 kamelia, 2 amerikkalaista biisonia, 4 tukaania, 2 trumpettilintua ja 4 mustajalkapingviiniä.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 50 nisäkäästä ja lintua, joista mainittakoon kultakissa, 2 puumaa, mustakarhu, 3 saksanhirveä, 12 kuusipeuraa ja 3 keenianhuuhkajaa.

Korkeasaassa syntyi kertomusvuoden aikana yhteensä n. 1 700 eläintä, joista kuitenkin hieman yli 1 500 oli petoeläinten ruokintaan käytettyjä kaniineja ja marsuja. Syntyneistä eläimistä mainittakoon 3 vaippapaviaania, 3 pantteria, 2 ilvestä, hirvi, 6 poroa, 6 saksanhirveä, 3 vapitia, 6 kuusipeuraa, 8 mufflonia, 3 harjalammasta, 4 alppikaurista, visentti ja jakkihärkä.

Kertomusvuoden aikana ei kuollut arvokkaita eläimiä.

M e n o t j a t u l o t

K ä y t t ö m e n o t olivat kokonaisuudessaan 10 825 506 mk, josta 792 939 mk tuli lautakunnan ja viraston, 5 611 861 mk urheiluosaston, 2 363 310 mk ulkoiluosaston, 1 095 296 mk eläintarhaosaston ja 962 100 mk avustusten osalle.

Menoista oli 2 252 093 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 852 970 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 1 794 172 mk alueiden ja yleisten laitteiden kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 6 135 720 mk, josta 4 502 056 mk urheilun, 1 604 446 mk ulkoilun ja 29 218 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 1 102 466 mk, josta 857 468 mk urheilun, 229 121 mk ulkoilun ja 15 877 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

T u l o t olivat kokonaisuudessaan 2 580 328 mk, josta urheilulaitoksista 1 754 401 mk, ulkoilusta 504 733 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 321 194 mk.